
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs

Släktforskarförening

Medlemstidning för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 2 – 2017

Hage i Gillberga. Foto: Kerstin Mathisen.

Innehåll

Ordförandespalten.....	2
Om att bli snuvad på hjältemodig börd.....	3
Nu är det dags!.....	5
Rapport från årsmötet.....	6
Släktforskningens dag 2017.....	7
Ohyggligt mordförsök i Merlänna.....	8
Myrjohan.....	10
Intensivkurser i släktforskning i sommar.....	11
Nya medlemmar.....	12
Föredrag.....	12
Hur mår dina källor?.....	12
Registergruppens arbete.....	13
Vad finns för släktforskare på Arsenalen?.....	14
De kallades fattighjon.....	15
Kullmanska släkträdet.....	16
Scanna med din Iphone.....	18
En pipnörd – ett ovanligt nätfynd.....	19

Ordförandespalten

Vid årsmötet i mars blev jag vald till ordförande vilket ju är både hedrande och utmanande. Släktforskning har ju under de senaste åren blivit mer och mer populärt, inte minst tack vare ett antal radio- och TV-program med tema Släktforskning och att det är mer lättillgängligt än för 20 år sedan. Ser man det lite långsiktigt så har det inneburit att medlemsantalet i vår förening har ökat. Om jag minns rätt var vi ca 300 medlemmar när jag började släktforska för 18-20 år sedan. För ett år sedan var vi drygt 700 medlemmar men har tyvärr tappat nästan 100 medlemmar det senaste året. Orsakerna kan ju vara flera, men en viktig orsak är att många tycker att de inte har behov av, eller nytta av att vara med i en förening utan sitter hemma på sin kammare och forskar på egen hand med risk för att "spåra ur", dvs. forska på personer som man inte skall ha med i sitt släktträd.

Vi måste ställa oss frågan, vad vill medlemmarna ha ut av föreningen? Vi har idag öppet hus i både Eskilstuna och Strängnäs för medlemmar med släktforskarhjälp för de som så önskar. Vi ger ut tidningen Anbudet, ordnar kurser, resor, tematräffar, arrangerar föreläsningar, ställer upp med släktforskarhjälp i Eskilskällan (Biblioteket i Eskilstuna) mm. Skall föreningen fortsätta som förut eller skall vi förändra något? Vi vill gärna ha Dina synpunkter. Hör av dig till mig eller någon annan i styrelsen.

Den 18 mars var det Släktforskningens Dag. Vi hade arrangemang i både Eskilstuna och Strängnäs med många besökare. Den 26 mars var vi några stycken som besökte Lista sockengård och visade släktforskning för intresserade på Öppet hus som arrangerades av Gillberga - Lista Hembygdsförening.

Vi skall också fortsätta arbetet med att se över våra kostnader, ett arbete som den tidigare styrelsen påbörjat. Vår lokal i Eskilstuna kostar mycket pengar i förhållande till utnyttjandet. Vi kan kanske hitta en liknande lösning som i Strängnäs med ett tätare samarbete med något studieförbund och/eller ett närmare samarbete med Biblioteket - Eskilskällan.

Kjell Ivarsson

**Eskilstuna - Strängnäs
Släktforskarförening**

Föreningslokal Eskilstuna

Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna
016-12 21 47, essf@telia.com

Föreningslokal i Strängnäs

c/o Studieförbundet
Källgatan 3 A
645 31 Strängnäs

Medlemskap

Medlemsavgift	200.-/år
Familjemedlem	100.-/år
Ungdom upp till 23 år	25.-/år

Bankgiro

805-3431

Styrelse

Ordförande Kjell Ivarsson	016-12 35 91
Vice ordf. Ove Jansson	070-304 38 12
Sekreterare Iris Rehnholm	016-51 24 97
Kassör Christer Ståhl	0159-315 64
Ledamot Eskil Ward	0152-183 45
Ledamot Hans Liljenstolpe	0152-201 78
Ledamot Göran Olofsson	016-916 48

Kommittéansvariga

Se hemsidan www.essf.se

Revisorer

Britt-Marie Andersson	016-940 03
Marie Cypriansen	016-14 59 18

Valberedning

Sammanställande	
Ulla-Britt Svensson	016-12 10 29

Webbmater

vakant

Se mer information på vår hemsida
www.essf.se

Anbudet

Ansv. utgivare Kjell Ivarsson

Redaktion

Sven Kullman (ansvarig)	016-12 62 87
sven.kullman@telia.com	
Anita Carlsson	016-42 64 10
Åke Ellin	0152-432 60
Kerstin Mathisen	070-292 41 44
Lena Sundin Andersson	073-615 53 57
Gunilla Thörne	0152-186 63

Teknisk redaktör

HåkanOlle Larsson	016-35 00 35
reproconsult@telia.com	

Önskar du kontakta någon av skribenterna i detta nummer, hör av dig till redaktionen.

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under förutsättning att källan och författaren anges

Om att bli snuvad på hjältemodig börd

När min farfar Karl Andersson vid höstterminstarten 1886 skulle skrivas in vid Skövde läroverk visade sig klassen vimla av ett helt koppel förhoppningsfulla små Anders söner. För att utskilja sig från mängden anmäldes han därför av sina föräldrar under moderns släktnamn och skrevs in som Karl Ligner. Rektorn – Linnarsson hette han - smakade på namnet: "Ligner. Ligner. Nä, de kan ju ingen mänska uttala. Gossen får heta Lindén." Och därvid blev det (vilket också framgår av underskriften till denna kria). En något egenmäktig intervention av rektorn, kan man tycka, men säkert inte ovanlig hos överheten vid den tiden.

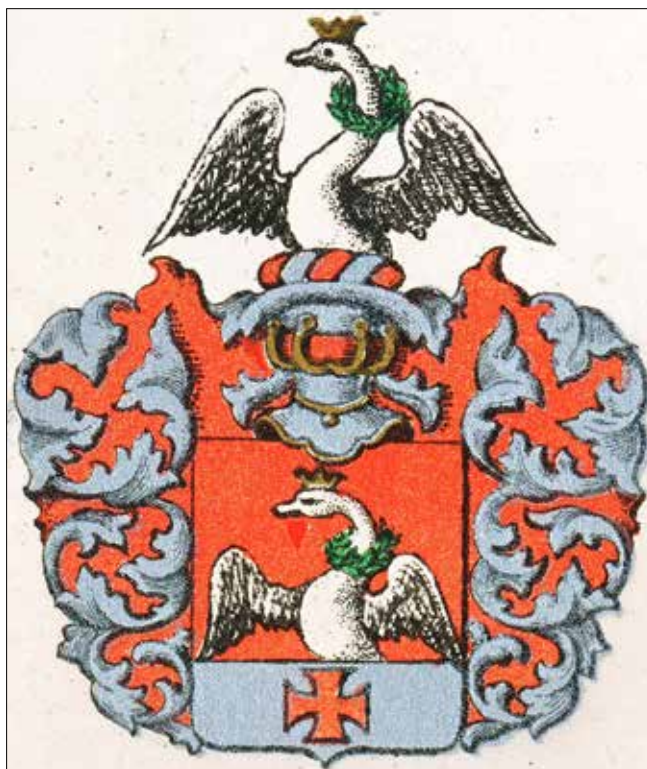
Karls mor Hilda Ligner var sprungen ur prästdynastier på både fädernet och modernet. Hennes farfar Johan Ligner (min farfars morfars far) såg dagens ljus 1764 som son till en rusthållare i Broby socken utanför Lidköping i Västergötland. Hans föräldrar Johan Johansson och Ingrid Larsdotter, båda från byn, var själva födda 1732 resp 1734.

Hemmet i Broby erbjöd uppenbarligen så välbeställda förhållanden att bondpojken Johan kunde studera teologi i Uppsala. Det finns en fotnot i Skara stifts herdaminne som upplyser att han "kallade sig Lagergren innan han blef prest". I samband med prästvigningen 1790 kom han emellertid av någon anledning att byta namn till just Ligner. Johan Ligner kom så småningom att sluta som prost i ett gott kontrakt mellan Falköping och Hjo.

Enligt reglerna om patronymikon borde ju min anfader ha hetat Johansson och ingenting annat. Även om Johansson inte kan ha varit värst gångbart som namn på en gudsman vid den tiden, borde väl Lagergren ha kunnat duga? Varför valde han att kalla sig just Ligner?

Kunde det till äventyrs ha varit så att prästens nytagna släktnamn Ligner var tänkt att utgöra en ofrälse avläggare till den utslocknade adelsätten Ligner (försvenskat från det ursprungliga namnet de Laignier), introducerad på Riddarhuset

1652 som nr 551 men alltså utdöd någon gång före 1750 i och med att den ogifte karolinerhjälden och överstelöjtnanten vid Stralsunds infanteriregemente Johan de Laignier/Ligner gick ur tiden?

Bilden av aktuellt adelsvapen har av riddarhusgenealog Göran Mörner hämtats ur ett äldre heraldiskt uppslagsverk då ättens vapenplåt inte finns på Riddarhuset.

Om namnbytet syftade till att återuppväcka ett avbrutet släktled måste man rimligen leta efter blodsbånd mellan den gamle krigaren och den unge prelaten. Den enda tänkbara möjligheten vore väl då att den ärrade stridsbusen också var en fräck libertin som satte oäkta avkomma till världen och att någon i en generation före Johan Ligner skulle ha varit frukten av ett sådant lönskaläge?

Att den avsuttne överstelöjtnanten tog hemvist i Västergötland kan vi vara någorlunda säkra på eftersom han under sina sista aktiva år 1717 – 1719 var placerad vid ett västgötaregemente. (Befattningen som hög officer vid Stralsundska infanteriregementet får nog förstås som uteslutande en honorärtitel; från Stralsundska infanterire-

gementet finns veterligen inga mönstringsrullor bevarade och även om Stralsund förblev svenskt till 1815 framstår det som tveksamt ifall förbandet verkligen existerade som självständigt regemente efter den svenska stormaktens kollaps hundra år tidigare.)

Vad eftervärlden får nöja sig med när det gäller att underätta sig om Johan de Laigniers/Ligners (JdL) livsförlopp är ett antal lakoniska noteringar i andra militära arkiv. Dessa anteckningar förmedlar emellertid alls ingenting om vilken militärhistoriskt fullständigt unik person JdL rimligtvis måste ha varit.

JdL var son till en från Osnabrück och Münster invandrad ceremonimästare vid det svenska hovet och dennes hustru, en tidigare änka efter underståthållaren i Stockholm. Sonen JdL - gissningsvis född 1673 eller 1674 - valde krigarbanan. 1698 tog han avsked som löjtnant vid ett svenskt regemente i Holland och utsågs till livdrabant år 1700. 1707 avancerade

han till vicekorpral och fyra år senare till korpral. Han medföljde kungen till Bender.

Dessa torra biografiska uppgifter om JdL kan inhämtas från den svenska adelns ättartavlor och från rullorna över Karl XII:s officerare.

Karl XII:s livdrabantkår utgjordes av c:a 200 man elitsoldater, formellt meniga men samtliga rekryterade ur den reguljära härens officerskader. Trots den formella graden som menig intog livdrabanten en tjänsteställning mellan löjtnant och kapten, en vicekorpral hos livdrabanterna motsvarade strax under majors grad och en korpral svarade mot strax under en överstelöjtnants grad.

Livdrabanternas uppgift var att skydda kungen med sina egna liv. Förlusttalen var många gånger rysansvärda. Så t ex sägs slaget vid Narva år 1700 – antagligen JdL:s elddop under drabantkårens fana – ha kostat 63 av hans vapenbröder livet och av de överlevande drabanterna var ett 40-tal sårade. Efter varje drabbning fylldes vakanserna i kåren med nya officerare för att återställa luckorna i leden inför nästa träffning.

Efter nederlaget vid Poltava 1709 återstod blott en spillra av den svenska hären som ju under några år hamnade i exil under turkiskt beskydd. Den sällsamma kalabaliken i Bender 1713 tillkom som en följd av turkarnas slutligen bristande tålmod; sultanen sände en gigantisk truppstyrka för att köra ut kontingenten med de 400 – 500 svenskarna. De flesta av karolinerna insåg det lönlösa i att bjuda motstånd mot övermakten och la ner vapnen. Kungen, däremot, och ett femtiotal av hans trognaste män – man får förmoda de kvarvarande livdrabanterna (och däribland JdL?) – bjöd dock värjpspetsen. Det resulterade i ett fullständigt onödigt blodbad där förfärande många turkiska soldater och flera svenskar fick bita i gräset.

Året därpå återvände kungen med entourage i sporrsträck hemåt och deltog i en avslutande skärmytsling i Stralsund innan denna svenska bastion i östersjöväldet tillfälligt måste överges. Den svenska huvudstyrkan, som JdL förmodligen medföljde, ankom Pommern från Osmanien några månader senare för överskeppning till Sverige. Kort tid efter återkomsten till hemlandet och innan kungen drog ut i nästa fälttåg – den ödesdigra kampanjen mot Norge – upplöstes drabantkåren och dess medlemmar överfördes till andra förband.

Historikerna brukar säga att endast var tionde knekt som drog i fält under Karl XII:s krig återkom till hemlandet med livet i behåll; resten hade dukat under antingen på slagfältet eller till följd av tillfogade skador eller - oftare - i feber, dysenteri och andra sjukdomar. Det kan i all synnerhet inte ha varit många livdrabanter, en kader utsatt för det mest groteska manfall, som överlevde samtliga fälttåg från 1700 till 1714 med alla de risker, strapatser och umbäranden som livet

i hären förde med sig. JdL gjorde det bevisligen, rimligtvis redan därigenom en enastående sällsynthet bland Karl XII:s krigarbiografier ville ta kål på honom genom att påstå att "Vice corporal/en/ vid Lif-Drabant Corpsen blef döds skjuten i Slaget vid Holofzin den 4 juli 1708 och slutade denna adliga ätt". Han återupplivades dock sedermera i senare levnadsbeskrivningar och – vilket naturligtvis inte kan ha skett postumt – utnämndes som sagt till korpral 1711.)

Efter drabantkårens upplösning överfördes JdL som överstelöjtnant formellt alltså till Stralsunds infanteriregemente men med placering vid ett reservistförband hemmavid, Västgöta tremänningsinfanteriregemente. Därifrån blev han "efter Kongl. Maj:ts ordres afgang" 1719. Hans vidare öden är dessvärre höljda i dunkel även om man vill gissa att han framlevde resten av sina dagar i Västergötland.

Det är ju en intressant hypotes att leka med tanken på ett släktskap med JdL ty det är uppenbart att han var en sjutusan till karl och en sådan som man gärna skulle räkna genetiska anor från. Men: det förutsätter att vi kan finna en biologisk länk mellan JdL och hans namne någon generation senare, prästen Johan Ligner.

Alltså börjar vi med att gå till födelseboken för Broby för åren 1732 och 1734. Där måste vi emellertid konstatera att Johan Ligners båda föräldrar finns sorgfälligt bokförda för helt andra fäder; vår karolinerhjalte kan således knappast misstänkliggöras för att i de sammanhangen ha haft sitt finger med i spelet (om nu denna plumpa allegori må tillåtas). Och när deras föräldrar i sin tur, som det hette, "sammanavlades" några decennier tidigare, befann sig JdL bevisligen på härnadståg i fjärran land och är därmed utesluten från att ha sysslat med skörlevnad, i varje fall i Lidköpingstrakten.

Med andra ord: man kammar dessvärre noll i försöken att genetiskt twinna ihop JdL och prästen Ligner.

Som lök på laxen såg dessutom rektor Linnarsson i Skövde till att prästen Johan Ligners efterkommande till och med berövades den löftesrika kittling som åtminstone själva namnligheten med en unik krigshjalte kunnat framkalla.

Det emellanåt dystra med släktforskning har återigen besannats; den punkterar allt för ofta både släktskrönor och, som här, rafflande hugskott om svägerlag. Man får trösta sig med att den uteblivna bekräftelsen på något storslaget kanske uppvägs av kunskapen om det sanna.

Ulf Lindén

Foto: Kerstin Mathisen

Nu är det dags!

Cykeln är pumpad och kameran laddad. Det blir en tur i min hembygd.

I min släktforskning hittade jag anfäder i Gillberga och Lista ända ner till 1600-talet! Döm om min förvåning, för det hade jag inte en aning om. Ja, jag vet att det är inte så ovanligt att i sin forskning komma till den tiden. Men när vi flyttade till Gillberga 1979 visste jag bara om en gammal grav på kyrkogården, det var min mormors mormor, Brita Kajsa Larsdotter som dog på fattighuset 1912. Då visste jag inte hennes namn ens. Även mormors morfar var begravd här, men gravstenen är borta sen flera år. Brita Kajsas grav har ett träkors med en inskription "Vila i Frid Moder". Jag är så glad att korset ännu finns kvar.

Som liten satt jag bak på pappas eller mammas cykel när det skulle planteras på gravstenen. Efter vägen ner till kyrkan sprang det ofta ut en tax och skällde, eftersom jag var hundrädd så var det väldigt otäckt. Det var ett äventyr att cykla ut till landet för en liten stadstjej.

Att besöka alla platser i socknarna på en cykeltur orkar jag inte, för det skulle bli flera mil, men att ta sig fram på krokiga grusvägar till en del av torpen och gårdarna där mina släktingar har arbetat är värt mödan på cykelsadeln. Som start kan jag stanna efter några hundra meter, min mormors mor var piga på gården som är min granne, så vi har säkert trampat samma stigar hon och jag. Turen går vidare, Skärpinge, Åsby, Almby, Övernäs, Skräddartorp, Väsby, Hallsta m.m. Som ni förstår så är det många gårdar där någon av mina släktingar har varit städslade. Alla får inte ett besök den här gången men jag återkommer på cykeln. Så alla Gillberga och Listabor ser ni en äldre dam på cykel med en kamera i högsta hugg är det jag som är ute för att dokumentera min släktforskning. Tror nog att jag kan vara släkt med många av er också för den delen.

När nu våren är här och sommaren står för dörren, ladda kameran och bese era anfäders spår!

Kerstin Mathisen

Rapport från årsmötet

Lördagen den 11 mars 2017 höll Eskilstuna Strängnäs Släktforskarförening årsmöte i Eskilstuna på Seniorcentrum.

Årsmötet inleddes med ett föredrag av f. arkivarien vid Uppsala Landsarkiv Anna-Karin Westerlund om barnmorskornas roll i samhället. Anna-Karin visade först hur den journal såg ut, som barnmorskan skrev ut efter en förlossning. I journalen fanns många uppgifter, men först efter 1882 antecknades faderns namn. Tidigare än så har vi alltså inte hjälp av barnmorskejournaler vid fall av "fader okänd".

Barnmorskeyrket är mycket gammalt. Redan på 1600-talet hade barnmorskorna ett eget skrå. 1663 sorterades det in under Collegium Medicum, föregångare till medicinalstyrelsen och dagens socialstyrelse. 1686 års kyrkolag reglerade också barnmorskans arbete. Hon fick rätt att nöddöpa barn om inte prästen hann fram. Hon hade också skyldighet att rapportera oäkta barn och att i sådana fall försöka få kvinnan att avslöja faderns namn. Barnmorskan var också sakkunnig vid misstanke om barnmord, hon kunde ju avgöra om en kvinna nyligen fött barn.

På 1700-talet var barnsboerd en mycket vanlig dödsorsak, vid var 14:e förlossning dog barnaföderskan. För att komma till rätta med alla fall av barnmord utfärdade Gustav III 1778 det s.k. barnmordsplakatet. Där stadgades rättigheten att få lämna bort nyfödda barn utan att uppge vare sig moderns eller faderns namn. I åtminstone de större städerna placerades dessa barn i barnhus, där de togs omhand tills de var gamla nog att utackorderas.

Det första barnbördshuset startades 1775 i Stockholm. 1829 fick barnmorskorna rätt att använda instrument vid komplicerade förlossningar. 1881 ålades de att föra bok över förlossningarna och redovisa till provinsialläkaren. Först 1908 måste varje stad och landskommun anställa en barnmorska och 1921 infördes en tvåårig utbildning.

Efter en fikastund med mycket gott kaffebröd inleddes årsmötesförhandlingarna under ordförandeskap av Kjell Ivarsson.

Av den ekonomiska redovisningen framgick att föreningen gått med en förlust på 46000 kr under 2016 bl.a. beroende på eftersläpande kostnader för de tidigare anställda, uteblivet kommunalt bidrag och minskade medlemsavgifter. Medlemsantalet har minskat med ca 100 personer, en trend som verkar gälla i hela Sörmland.

Lokalhyrorna är en stor utgiftspost. I Strängnäs har föreningen sagt upp hyreskontraktet för den tidigare lokalen och flyttat in i en ny lokal hos Studieförbundet. Detta

Föredragshållaren Anna-Karin Westerlund avtackas av avgående ordföranden i ESSF Christer Ståhl. Foto: Åke Ellin

sänker hyreskostnaden till $\frac{1}{4}$ och dessutom ingår internet, städning och kaffe i hyran. Tyvärr ligger hyran för den gamla lokalen kvar tills uppsägningstiden går ut i höst, om inte hyresvärderna hittar en ny hyresgäst innan dess. Bidragen från studieförbunden kommer praktiskt taget att försvinna detta år. Budgeten för 2017 slutar därför på minus 63000 kr. Årsmötet beslöt att täcka förlusten från det egna kapitalet.

I verksamhetsplanen fick den nya styrelsen i uppdrag att se över lokalkostnaden i Eskilstuna, som är för hög i förhållande till aktiviteten i lokalen. Den nya styrelsen får också ta ställning till kostnaden för Anbudet.

Sedan vidtog val av ny styrelse. Valberedningen hade trots ett stort nedlagt arbete inte lyckats hitta någon kandidat till ordförandeposten. Mötet ajournerades därför i tio minuter för diskussion mellan de närvarande medlemmarna. Därefter framkom ett förslag om att Kjell Ivarsson skulle väljas till ordförande, vilket också skedde, till allas lättnad och glädje. De övriga sex styrelseposterna tillsattes enligt valberedningens förslag.

Efter ett par övriga frågor avtackades den avgående styrelsens ledamöter med varsin ros och mötet avslutades.

Åke Ellin

Släktforskningens dag 2017

Redan på fredagen 17 mars kom små referat via radions program P4 Sörmland, om att det var "Släktforskningens Dag" på lördagen den 18 mars. Själv så hörde jag om det i omgångar både hemma och även sedan i bilen när jag var på väg för att ordna mina inköp inför helgen.

På lördagsförmiddagen så åkte jag till Eskilstuna Bibliotek för att se hur det såg ut. Kjell Ivarsson talade om att det hade varit kö till släktforskarrummen när det började.

När jag anlände någon timme senare så var det ett 10-tal personer som ville veta mer om sin släktforskning.

Bl. a. var det en äldre man som hade fått in flera olika rullfilmer av Eskilstuna Kuriren som han skulle titta på. Han talade om att han hade en släkting som under tidigt 1900-tal hade köpt en bil och då var det vanligt att alla som då köpt bil fick ställa upp och köra runt på Fristadstorget och på så sätt visa upp och sin bil. Så detta skulle han leta efter.

Anita Carlsson

Eva Ivarsson hjälper en besökare att hitta sina rötter

Släktforskardagarna 2017

Hallands Släktforskarförening är värd för
Släktforskardagarna 26-27 augusti 2017
 En mässa för både nybörjare och erfarna
 Halmstad Arena

SFD2017.se

**facebook.com/
 Släktforskardagarna
 2017 i Halland**

Ohyggligt mordförsök i Merlänna

Som barn åkte vi ibland till Stallarholmen och besökte en gammal man som hette Bernhard, det var min styvfars morbror. Rätt som det var tog han ut sitt ena öga, torkade av det med snusnäsduken och stoppade in det i ögonhålan igen. Med ett barns nyfikenhet så frågade jag min styvfar hur han kunde göra så med ögat. Han berättade då att morbror Bernhard höll på att bli ihjälslagen av sin skomakardräng för en hel del år sedan när han var skomakare i Länna socken i Sörmland och att det var ett s.k. emaljöga han torkade av.

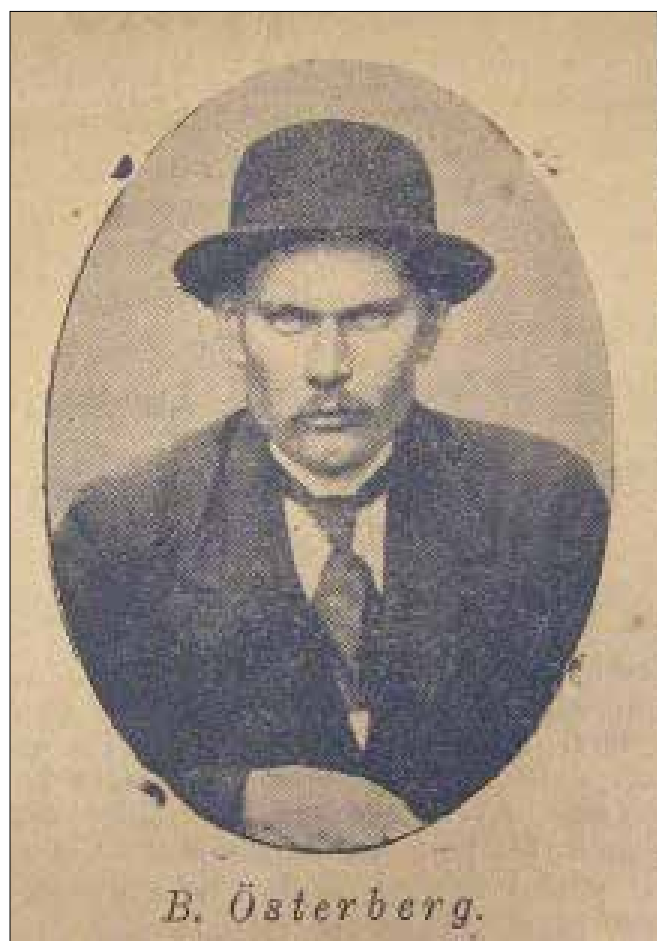
På 1960-talet pratade också min dåvarande svärmor om hur rädda alla var i Länna när det gick en mördare lös. Min nyfikenhet och om berättelsen jag fick som barn om dådet var korrekt fick mig som släktforskare att börja undersöka fallet. Materialet hittade jag i Församlingsboken, Strängnäs tidnings artiklar samt Domböcker i Landsarkivet i Uppsala.

Natten till tisdagen den 23 augusti 1927 inträffade ett ohyggligt mordförsök i Gillisgården Merlänna, Länna socken i Södermanlands län, som beboddes av skomakare Bernhard Österberg, hans hustru Ameli och hennes nioåriga son Helge samt en inneboende vid namn Anton Ekman.

Brottet begicks någon gång mellan halv fem o fem på morgonen. Då den Österbergska familjen låg och sov, steg Ekman, som delade rum tillsammans med övriga familjen, upp och med en smedshammare som vägde 1,3 kg slog han skomakare Österberg i huvudet. Ameli Österberg vaknade, rusade upp och försökte hindra Ekman i hans misshandel av mannen. Ekman knuffade helt bryskt undan henne och tillfogade mannen ytterligare ett slag så att vänstra ögat krossades och pannbenet trycktes in. Efter det fullbordade dådet begav sig Ekman springande åt skogen iklädd endast skjorta och byxor.

Fru Österberg hade under tiden larmat grannarna i närliggande byggnader och så fort som möjligt kördes skomakare Österberg till Strängnäs sjukstuga dit de anlände en kvart i sex och där doktor L. Renck omedelbart opererade den sanslöse mannen. På sjukstugan visade det sig att Österberg fått vänstra ögat fullständigt krossat, pannbenet intryckt samt vänstra örats hörselgång fördärvad. Något hopp om hans liv fanns inte då.

Landsfiskal B Lundberg uppbådade ortens manliga befolkning för spaningsarbete, samt gjorde dessutom en framställning till arméfördelningschefen om att 100 man från Södermanlands regemente skulle få ställas till hans förfogande för spaningsarbetet. På grund av den ännu inte upphävda isoleringen vid regementet, orsakad av de två inträffade barförlammningsfallen, kunde inte ställa det begärda antalet till förfogande. Med de 20 man landsfiskalen lyckades

Skomakare B. Österberg. Bildkälla: Strängnäs tidning

uppbringa igångsattes spaningarna efter Ekman i de milsvida skogarna, som fortsattes till sent på tisdagskvällen, då på grund av mörkret spaningarna måste inställas.

Anton Ekman, som sedan skolären varit bosatt i socknen, är i 37-års åldern och var ogift. Han är känd i trakten för sitt svåra humör och har vid flerfaldiga tillfällen uppträtt bråkigt. Ekman som vid försvinnandet var iklädd grå byxor och skjorta, är av medellängd, har normal kroppsbyggnad och mörkt hår samt små mörka mustascher. På armen har han tatuerat en kvinnofigur och ett hästhuvud.

Spaningarna efter Anton Ekman, fortsatte på onsdagsmorgonen, men ännu vid middagstiden, hade man inte lyckats fånga honom. Spår hade funnits vid sjön. Man draggade, men då det endast fanns en dragg att tillgå, så kunde man inte bedriva arbetet med någon större intensitet. På middagen hade ytterligare ett par draggar anskaffats och det väntas nu att man skall kunna med säkerhet fastställa om Ekman tagit sitt liv.

Den skadade skomakaren Österbergs tillstånd inger, enligt vad det sagts på sjukstugan, fortfarande fara för hans liv. En liten förbättring har inträtt i hans tillstånd såtillvida att han stundtals kommer till sans. Skadorna är dock av sådan omfattning att fara för hans liv fortfarande föreligger.

Då en ladugårdskarl vid halv 6-tiden på torsdagsmorgonen i ett ärende gått upp på höskullen i ladugården vi Berga Säteri, Åkers socken, hade Anton Ekman kommit emot honom och därvid bett, genom inspektoren få anmält att han gav sig godvilligt. Inspektor Johansson som omedelbart underrättades om förhållandet, ringde därefter upp fjärdingsman Hj. Forsberg och anmälde saken. Under tiden man väntade på fjärdingsmannens och landsfiskalens ankomst fördes Ekman till kontoret på gården. Han var synnerligen medtagen av hunger och kyla samt anhöll om mat vilket även beviljades, samt om snus. Våldsverkaren var, då han anmälde sig endast iklädd strumpor, byxor och skjorta. Till Berga säteri, som ligger knappt en mil från gärningsplatsen, hade han, enligt vad han själv berättat, kommit tidigt på onsdagsmorgonen. Han hade omedelbart begett sig upp på skullen, där han legat gömd i höet.

Efter infångandet vallades han på platsen för sitt brott, men det framkom intet nytt utöver vad som förut meddelats. Angående brottet erkände han att han sedan några dagar tillbaka planerat överfallet på skomakare Österberg. Han förklarades på torsdagsförmiddagen häktad samt införpassades till Nyköpings kronohäkte i avvaktan på rannsaking inför Åkers och Selebo tingslags häradsrätt. Ekman som är född i Eskilstuna 1890, har som fosterson växt upp i Roxtorp i Länna socken och där gjort sig känd som en stor bråkmakare.

Vad var då upprinnelsen till dådet? Ekman hade år 1926 haft tjänst på Åstorp i Länna socken, och fru Österberg hade också tjänst på denna gård. Ekman visade ett livligt intresse för henne. Hon var redan förlovad med sin nuvarande man, Österberg, och någon uppmuntran från hennes sida kan man nog inte tala om. Ekman var dock efterhängsen. Så gifte kvinnan sig, och vägarna skildes.

Ekmans känslor förföljde honom alltjämt, och det var väl den orsaken som gjorde, att han en dag kom till makarna Österberg i Merlänna och undrade om han inte kunde få stanna hos dem en tid. Han var arbetslös. De båda makarna tyckte synd om honom, och Österberg lovade honom att få bo där någon tid. Detta var kort efter midsommar.

Så ägde då inför Åkers och Selebo tingslags häradsrätt i Strängnäs rannsaking rum med våldsverkaren Johan Anton Ekman. Hela Länna socken tycktes det och åtskilliga därtill hade kommit för att övervara rättegången. Det blev säkert en besvikelse för den tingssalen till trängsel fyllande publiken, då större delen av rannsakingen försiggick inför lyckta dörrar.

Sedan Ekman införts, meddelade landsfogden att han häktats för mordförsök på J.B. Österberg i Merlänna den 23 augusti. Om mordförsöket lyckats är ännu ovisst. Domaren vänder sig nu till Ekman: Har ni tillfogat Österberg dessa skador

- Ja
- Var det meningen att döda honom?
- Ja
- Hade ni tänkt över det förut?
- Ja det hade jag.

Ekman hördes sedan om sina levnadsomständigheter. På domarens fråga förklarade Ekman, att han haft det mycket svårt i sin barndom. Han hade fått arbeta tungt, och det var inte mycken vänlighet, som blivit slösad på honom. Han ville dock icke påstå, att detta haft någon inverkan på det brott för vilket han var tilltalad.

Härefter vidtog rannsakingen inför lyckta dörrar, varvid givetvis utredning förekom om det förhållande vari Ekman stått till fru Österberg, då det som bekant framgått, att dådet är att betrakta som ett utslag av svartsjuka.

Då den offentliga rannsakingen återupptogs, hördes Ekman om hur vid överfallet på Österberg tillgick. Han bekräftade sina förut lämnade uppgifter. Han upplyste, att han hade ämnat ytterligare ett slag med hammaren, men fru Österberg hade skrikande kastat sig över mannen för att skydda honom. I övrigt framkom intet nytt om händelsen.

Den häktade Anton Ekman dömdes den 3 oktober 1927 till 7 års straffarbete med 2 års påföljd samt ett skadestånd på 10 000 kr till Österberg, för mordförsök. Den 12 oktober skrevs Ekman in på Långholmen. Den 21 maj 1930 flyttades han till ett arbetsläger i Mariestad. 1932 fick han förflyttning till Anstalten Åby i Uppland. Den 30/5 1951 dog Ekman som fri man, fortfarande ogift, i Stockholm.

Bernhard och Ameli fick tre pojkar födda mellan 1931 och 1935 i Länna. 1939 flyttade familjen från Länna till Selaön 1941 inträffade nästa tragedi i familjen, yngste sonen Gunnar drunknade i Mälaren. Bernhard och Ameli skiljer sig. Ameli får en dotter 1944 och gifter sig med hennes far 1946. Bernhard gifter om sig med Edit Rehnman född i Finland år 1947, de fick inga gemensamma barn. Ameli dog i Strängnäs 1978 och Bernhard dog 1984 på Toresundshemmet.

Lena Sundin Andersson

Myrjohan

När man släktforskar vet man sällan var man hamnar. Det kan vara allt mellan himmel och jord som våra förfäder varit med om, på gott och ont.

Det jag nu skriver ner är vad min frus mormors morfar varit med om. Han var en fattig torpare i Lids socken, Sörmland. Han föddes 1824 av torparen Karl-Erik Karlsson och hustrun Catharina Nilsson. Han var nr 4 i barnaskaran på 7 barn. Han döptes till Johannes, men kom att kallas Johan.

Johan gifte 1850 sig med Brita Stina Andersdotter. De fick 8 barn varav 1 dog i vattkoppor 1 år gammal och en av hjärnfeber 9 år gammal. Johan försörjde familjen som dagkarl, torpare och dräng på olika gårdar.

När jag kommer till husförhörslängden för Lid för åren 1861-1865 står något i anmärkningsrutan som jag inte kan läsa, utan jag tar kontakt med Släktforskarnas hus i Leksand. Detta skedde innan husförhörslängderna blev tillgängliga på nätet. Fick där reda på att det stod "Johan hade undgått straff för första resan stöld, enligt skriftligt besked från länschefdirektören i Nyköping den 31 dec. 1863.

Som medlem i Eskilstuna-Strängnäs släktforskarföreningen följde jag med till Landsarkivet i Uppsala och hittade Domboken för de brott Johan blev dömd för.

Johan blev häktad som misstänkt för stöld av en kopparkittel, stöld av en kviga och att han tillsammans med sin hustru skulle kommit över ett blågarnstyck på ett oärligt sätt. Ur domboken kunde man få fram att Johan var inställd till tingen i Jönåker och Rönö i augusti och september 1863.

Stölden av kopparkitteln hade skett 1862 från mjölnaren Flodin vid Slåbo Qvarn, som ställt ut kitteln med vatten i för rengöring efter lingonsyltskokning. Misstankarna mot kvigstölden hade skett 1855 och blågarnstyckmisstankarna härrörde från 1861.

Blågarnstyck

Det första handlar om att Johan och hustrun på ett oärligt sätt kommit över ett blågarnstyck i Taxinge, en gård i Lids sn. Flera personer vittnar om att paret kommit över tyget på ett oärligt sätt. Johan och hustrun kunde inte på ett trovärdigt sätt redogöra för rätten hur de fått tyget men rätten finner dock att de inte kan dömas för stölden.

Av domstolsprotokollet verkar det som att denna rättegång hade inletts innan Johan blev häktad men avbrutits av någon anledning, som inte framgår. Det hade tagits upp igen i samband med nedan rättegångar. Jag har inte sett polisrapporten i ärendet.

Kreaturstöld 1855

Denna stöld hade alltså ägt rum ett antal år innan de andra händelserna. Det var en Per Ersson i Örsta Lid sn som blivit av med en kviga.

Av vittnesmålen i ärendet framgår att Johan och en soldat Bellman hade varit hem till soldat Dyring. Han var ansvarig för rusthålllets vedhållning. Johan hade velat köpa ved men fick inte det till det pris han ville. Han erbjöd då att Dyring skulle få älgkött som betalning också. Dyrings hustru kände inte till älgkött så hon ville smaka först. När hon sedan fick en smakbit så uttryckte hon det så att köttet smakade som vanligt "fäkött". Johan vidhöll att det var av en älg han själv hade nedlagt. Flera vittnen uppgav att de hört Johan "skrutit" med att han hade lagt ner älgen och även att han visat en kniv som han satt i älgen. Några vittnen sade sig sett hur det hade kokas kött hemma hos Bellman, även att någon sett att där hade en stor djurhud spänts upp för torkning.

När Johan hördes så nekade han till stölden av kvigan. Han nekade även till att han skulle utgett sig för att ha erbjudit älgkött. Det han sagt om kniven varit på skämt.

Johans "medbrottsling" Bellman hade avlidit så han kunde inte vittna.

Rättens utslag blir att Johan falls för tillgreppet av kvigan. Vittnesmålen hade varit så starka att hans förnekanden inte hjälpte.

Kopparkittel

Mjölnaren i Slåbo Qvarn hade anmält att han blivit av med en kopparkittel som han hade kokat lingonsylt i. Han hade ställt ut den med vatten i för att senare göra rengöring. Johan blev misstänkt för denna stöld och häktades. När rättegången började visades en kopparkittel upp. Han sa att han hade haft en lika dan kittel som han köpt på Marknaden i Nyköping. Johan nekade han till att stulit den kittel som mjölnaren sade sig blivit av med.

Vittnen berättade, oberoende av varandra, inför rätten att de hade sett Johan komma bärande på en kopparkittel. När det hade konfronterat honom om den så uppgav han till alla att han hade köpt den på en Marknad i Nyköping, som ny.

Av de som vittnade så uppgav några att de på ett eller annat sätt tyckt att kitteln var använd. Någon uppgav att den hade haft något rött på insidan, någon berättade att den hade varit sotig.

Vittne Erik berättade att han hade köpt en kopparkittel av Johan. Köpet skedde samma höst som mjölnaren blev bestulen. Köpet hade skett dagarna före Nyköpings Marknad.

Köpet hade skett i närheten av Johans nya bostad, Myrstugan. Johan sade sig betalt 1 riksdaler 3 shilling för den och begärde 6 riksdaler för kitteln. Erik betalade 5 riksdaler samt att han skjutsade hem Johan. Erik behöll kitteln till kommande sommar. Han började sedan bli misstänksam på att det var kitteln som mjölnaren blivit av med som han köpt. Han kontaktar Johan, som vidhåller att han hade köpt kitteln på Marknaden. Efter många turer går Johan med på att köpa tillbaks kitteln, för samma summa som han fått.

En tid efter att Erik hade lämnat tillbaks kitteln till Johan hade ett antal andra vittnen kommit hem till Erik. De krävde att han skulle ta fram kitteln. Han sade då att han hade lämnat tillbaks den till Johan. De tågade då alla dit för att Johan skulle ta fram kitteln. Han nekade och sade sig inte hade någon anledning att visa dem kitteln. Den hade han ärligt köpt. När de ville gå in och titta nekade Johan dem tillträde. De lämnade platsen.

Vittnet Erik gick sedan tillbaks till Johan och sade till honom att han måste ta fram kitteln annars skulle både han och Johan bli misstänkta. Erik sade att han kände en kopparslagare som skulle kunna åtgärda kitteln något så att den inte stämde med den som mjölnaren hade blivit av med. Johan var dock inte villig att lämna kitteln till Erik. Han erkände dock att han hade tillgripit den från mjölnaren. Erik begav sig hem utan kittel.

När det mörknat kom dock Johan med kitteln hem till Erik. Johan var dock misstänksam mot Erik och uttryckte att det kanske varit bäst att han själv åkt till Malmköping och avyttrat kitteln. Erik bedyrade att han skulle ta kitteln med sig till en kopparslagare och få den bankad. Johan går till slut med på det och lägger upp kitteln på Eriks hästvagn, efter att denna hade gjort i ordning häst och vagn för att fara till kopparslagaren. Efter att Johan lagt på kitteln på vagnen begav sig Johan hemåt.

Erik åker också iväg, men inte till en kopparslagare utan till stan och ställer vagnen, med kitteln, där till nästa dag. Erik lämnar då ifrån sig kitteln till ett annat vittne som återlämnar den till mjölnaren.

Johan hörs nu mot det Erik sagt. Han förnekar fortfarande att han skulle ha tagit kitteln från mjölnaren.

Sedan rätten inhämtat utslag från Rönö och Jönåkers Häradsrätts eget material, döms Johan för stöld av kvigan och kitteln till straffarbete i 1 år. Då han inte kan att betala böterna döms han till 21 dagar på vatten och bröd. Bötesbeloppet Johan skulle betala var 127 Riksdaler och 50 öre.

Efter att Johan av tjänat sitt straff levde han lika fattigt som innan tillsammans med sin hustru i Lids socken fram till 1891 då han avled. Den sista tiden bodde de i en backstuga som hette Lindsbergs. Hustrun levde fram till 1915. Hon slutade på fattighuset. Ett antal år var de utan hemvist i socknen.

Cellfängelse i Nyköping 1862-1998

Torbjörn Jansson

Intensivkurser i släktforskning i sommar

Släktforskarföreningen (ESSF) tillsammans med Studieförbundet i Strängnäs kommer att prova ett nytt grepp i sommar. Intensivkurser dagtid i släktforskning

Den första är en grundkurs som pågår från den 28 juni till 5 juli, med uppehåll lördag och söndag. 6x3 timmar.

Den andra är en fördjupningskurs som börjar den 5 juli och slutar den 12 juli, med uppehåll lördag och söndag. 6x3 timmar.

Kurslokal är ESSF:s lokal på Källgatan i Strängnäs, det finns 6 platser per kurs. Först till kvarn gäller. Kursen startar om gruppen blir fulltecknad

Har du frågor så kan du mejla till Lena Sundin Andersson, Kurssamordnare i Strängnäs. Lenalisa123@gmail.com

Anmälan kan göras på Studieförbundets hemsida www.studieforamjandet.se eller på ESSF:s hemsida www.ESSF.se eller på telefon 0152 157 80 Marie Brännman Studieförbundet.

Lena Sundin-Andersson

Nya medlemmar

Nedanstående nya medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och vår ambition är att ni skall ha stor glädje av ert medlemskap.

Lars Hesselgren, Strängnäs
Laila Johansson, Strängnäs
Peter Larsson, Strängnäs
Kerstin Söderkvist, Strängnäs
Marian Blomgren, Strängnäs
Monica Carlsson, Torshälla
Ingrid Sköldgard, Skogstorp
Marita Gustafsson, Eskilstuna
Ann-Louise Kruse, Strängnäs
Bo Jansson, Eskilstuna
Sören Andersson, Strängnäs
Kenneth Larsson, Strängnäs
Stina och Hans Andersson, Stallarholmen
Christina Svanerö, Eskilstuna
Torsten Lindström, Eskilstuna
Sten Hellgren, Strängnäs
Carina Landin, Eskilstuna
Agneta Johnsson, Eskilstuna
Gunilla Netzén Gran, Hållsta
Eva Albäck, Strängnäs
Gunnar Degerman, Strängnäs
Arri Hirvasniemi, Eskilstuna
Margareta Axelsson Eskilstuna
Kurt Axelsson Eskilstuna
Eivor Liljeholm, Eskilstuna
Lisbet Larsson, Eskilstuna
Olof Söderberg, Näshulta
Göran Axelsson, Eskilstuna
Ingemar Engström, Eskilstuna
Alf Johansson, Ärla
Barbro Norstedt, Eskilstuna
Kerstin Larsson, Strängnäs
Ingvar Nordén, Eskilstuna
Håkan Gustafsson, Eskilstuna
Hjördis Skogh, Strängnäs
Hans Andersson, Stallarholmen
Britt-Marie Bohm, Uppsala

Styrelsen

Föredrag

Den 4 april var det ett celebret besök på Contrast av självaste Theofron Munktell. Ett mycket trevligt föredrag om den i Eskilstuna så betydelsefulla personen Ralph Agnestam delade med sig av Theofrons väg, från barndomen till livet i Eskilstuna och industrins uppbyggnad. På ett mycket härligt sätt gestaltade Ralf Herr Theofron vilket glädde de besökande, ca 50 personer. I paus serverades kaffe med dopp som alltid uppskattas.

Tack för besöket Herr Munktell kom gärna tillbaka

Kerstin Mathisen

Hur mår dina källor?

För åtskilliga år sedan fick jag av en annan släktforskare via Disgen en hel del material eftersom vi hade samma anor längre bak. Hans material har jag sammanfört med mitt eget registrerade material som jag hade då och jag gick inte igenom det vid den tidpunkten.

I höstas fick jag för mig att jag skulle börja undersöka mina Eskilstunaanor för att bland annat se vilka som fortfarande bor kvar i Eskilstuna och hur de olika grenarna ser ut. Då blev det så att jag även tog tag i det material som jag fått tidigare från denna släktforskare och som jag inte gjort något åt tidigare. Utgångspunkten var Veckholms församling i Uppland där min ana som jag letar efter var född. Han flyttar så småningom till Aspö församling i Södermanland. Denna person gifte sig 5/11 1871 i Eskilstuna enligt den uppgift som jag fått av släktforskaren.

Så fram med vår egen Eskilstuna skiva för att leta reda på vigseldatumet men det var var tji, han fanns inte med. Enligt uppgift från släktforskaren så finns min anas hustru i Enköpings-Näs församling vid tiden för vigseln. Vigseluppgiften skall finnas på den blivande hustruns sida antingen i hennes födelseförsamling eller i senast bebodda församling. Efter en titt i Enköpings-Näs församlings vigselbok gav vid handen att paret hade gift sig i Enköpings-Näs församling och inte i Eskilstuna som jag fått uppgift om. Därefter har paret flyttat till Eskilstuna.

Så vad ger detta för reflektion: Jo, lita aldrig på de uppgifter du får av någon, du kan ta emot material men motkontrollera själv att källan verkligen stämmer.

Anita Carlsson

Registergruppens arbete

ESSF hade sitt släktforskningsmaterial på stadsarkivet i mitten av 1990-talet och vid den tidpunkten hade föreningen ingen egen lokal och på stadsarkivet fanns det ett kartotek över födda, vigda och döda och detta var från kyrkoarkivaliernas början och till och med år 1895. Detta kartotek var slutprodukten av inlästa mikrokort för Eskilstuna kommun och som lånats från SVAR. Detta är början till vår nuvarande utgivna CD skiva med födda, vigda och döda.

Detta kartotek hade arbetslösa ungdomar från Eskilstuna kommun fått som arbete. Det var bearbetat i ett gammalt program som hette PC file och i detta program gick det bara att skriva med versaler. Alla uppgifter var skrivna i rader, ex. vis för födelseboken Namn: (ny rad) Född: datum (ny rad).

Så småningom så flyttades detta kartotek ner till Eskilstuna stadsbibliotek för att bli mer tillgängligt för allmänheten. En arbetsgrupp inom ESSF bildades som skulle fortsätta med detta arbete och den bestod då av 3-4 personer. Några medlemmar var även ute på pastorsexpeditionerna och tog kopior av kyrkoarkivalierna innan kyrkoböckerna skickades in till landsarkivet.

Betydligt bättre program hade efter några år kommit ut på marknaden bl.a. MS Excel, ett kalkyl-program som var ett lätthanterligt program som gick att använda. Men nu skulle alla uppgifter vara i kolumnform vilket ställde till problem. Vi gjorde ett prov med några redan registrerade personer och det blev inte riktigt bra. I dödboken så stod det Dödsorsak "Ogift son". Så först av allt fick vi gå igenom allt material som var registrerat och säkerställa så att vi inte fick liknande problem. Därefter kunde vi lägga över alla filer i MS Excel.

När det var gjort så skulle alla versaler bytas ut mot gemener och då använde vi oss av MS Word och tog en kolumn i taget men då blev även den första bokstaven i varje kolumn med liten bokstav. Vi bestämde då att göra en kontrolläsning men nu mot kartotekets lådor som nu fanns på biblioteket och samtidigt ändra begynnelsebokstaven i varje kolumn. Vi upptäckte även att en del material var dubbelregistrerat och även fast vi var så noga som vi bara kunde vara så vet vi att även i det material som finns idag så kan det förekomma dubletter. Med hjälp av alla lånade lådor från biblioteket så vi kunde slutkontrollera det tidigare materialet och rensa bort felaktigheter som vi hittade.

Vi hade även upptäckt att det fanns en hel del läsfel från originalvolymerna som gjorts av de arbetslösa ungdomarna. Dom hade inte den rätta känslan och inte kunskapen om att läsa gammal handstil. Så i samband med att vi läste om från kartoteket och rensade bort felaktigheter så vidtogs nästa steg och det var att läsa om alla volymerna för att rätta upp alla fel

som gjorts tidigare. Men nu gjorde vi det via SVAR eftersom det via Internet nu gick att ha abonnemang.

Vid det här laget hade vi fått egen lokal (nuvarande) och vår grupp hade utökats till c:a 18 st. som kunde kontrolläsa via SVAR. När kontrolläsningarna av befintligt material var klar så påbörjades registrering av nytt material från 1896 och framåt i tiden och även där har vi först läst in via SVAR och sedan gjort kontrolläsning av varje volym och det är/var alltid en annan person som skulle kontrolläsa än den som gjort registreringen.

Just nu är vi klara med Eskilstuna Kommun så långt det går och har sedan påbörjat att registrera Strängnäs kommun.

Nu är det så att varje år så tillkommer det ett nytt år som läggs ut på Internet så man kan säga att detta är ett evighetsarbete.

Vår grupp har decimerats av olika anledningar, en del har tröttnat, en del har flyttat och några är sjuka och av den anledningen inte längre kan delta i vår verksamhet. Så du som känner för att delta och vill ställa upp för vår förening är välkommen. Flera av deltagarna har suttit hemma och registrerat sitt material och sedan antingen skickat in det till någon som tar hand om det i lokalen för att göra slutprodukten eller också kommit in till lokalen med ett USB minne när den givna uppgiften är klar.

Så du som vill var med i lokalen och hjälpa till är välkommen. Vad får du ut själv av att hjälpa till? Ett bra kamratskap och om du har problem att läsa gammal handskrift så garanterar jag att om du bara knystar lite så är det flera som brukar hjälpas åt med att läsa så på köpet så kan du lära dig lite av den konsten.

Vi samlas varje måndag mellan 9.00 – 12.00

Inggård Jensen i Strängnäs har meddelat att: "Vi är några stycken som har en registreringsgrupp i Strängnäs. Vi jobbar helst hemma var och en för sig. Ca 1 ggr/månad träffas vi och går igenom frågor vi har. Vi ser gärna att fler ansluter till gruppen. Hör av er till mig."

Anita Carlsson

Vad finns för släktforskare på Arsenalen?

Arsenalen är ett försvarsfordonsmuseum, beläget invid E20 några kilometer från Strängnäs.

Där finns förstås militärfordon men också en hel del annat.

FORDONSUTSTÄLLNINGEN ger tidsbilder kring fordonen – om händelser och föremål från den tiden. Intressant för fler än fordonsintresserade.

FIGURMUSEUM

En fantastisk samling tennfigurer som visar miljöer från stenålder och framåt. Här berättas om leksakerna som blev samlarobjekt och om en världsberömd svensk designer som var pionjär på sitt område.

REGEMENTSMUSEUM

Utställningen handlar om landskapets militära förband från 1300-talets början då Södermannalagen fastslog att ”bönder och bofaste män” var skyldiga att försvara hembygden. Fram till nedläggandet av P 10 år 2005.

Och inte minst en **LEKHÖRNA** för barnen.

Invid fordonsmuseet finns ett **SOLDATTORP** med en tillhörande utställning, Soldaten och Torpet. Soldattorpet stod fram till 2010 inne på P 10 regementsområde och var dessförinnan flyttat från Björkvik, Katrineholms kommun, där soldaten Dahl var den siste indelte soldaten på torpet.

Arsenalen har varje år en familjedag då man tillsammans med bland annat olika föreningar har en dag full av aktiviteter för stora och små.

Årets familjedag äger rum lördagen den 20 maj.

Då medverkar Eskilstuna-Strängnäs släktforskarförening genom att bemanna torpområdet. Vi berättar och svarar på frågor om soldaterna och deras liv.

Vi har även en station där man kan få hjälp med frågor kring soldatforskning – egen forskning och generellt. Inte bara om sörmländska soldater utan alla som funnits inom den svenska krigsmakten.

Öppet mellan kl 1100 – 1600.

Arsenalen tar entréavgift till fordonsmuseet där även regementsmuseet och figurmuseet ingår (lägre avgift för pensionärer och halva priset med kulturarvskortet).

Torpområdet är gratis att besöka.

Välkomna att besöka oss där och tipsa gärna intresserade vänner och bekanta.

Kerstin Nilsson

De kallades fattighjon

Den 7 februari kom antikvarie Elin Eriksson till Contrast och höll ett inlevelsefullt och intressant föredrag om hur Eskilstunas fattiga och mest utsatta fick hjälp av samhället förr i tiden. Elin, som arbetar på Eskilstunas stadsmuseum, har forskat och berättade hur hon gått tillväga för att följa några av Eskilstunas mindre bemedlade och vi fick höra deras sorgliga och tragiska levnadsöden.

Materialet i arkiven från 1600-talet är inte omfattande, eftersom man ännu inte hade börjat hålla husförhör. De källor som finns är mantalslängder och domböcker. På senare delen av 1700-talet finns däremot husförhörslängder tillgängliga.

På 1800-talet är det enklare att forska då tillgången på material är större. Bland annat kan man läsa mötesprotokoll från stadens äldste. Materialet har funnits tillgängligt på internet, men är för tillfället inte nåbara. En annan källa att forska i är ansökningarna om att beviljas borgerskap, dvs att få starta företag.

I Eskilstuna var det ett överskott på mansfolk och fattigdomen var utbredd. Föräldralösa eller fattiga barn blev utack-

orderade på socknen. Vidare fick vi veta att malaria härjade i Eskilstuna i början av seklet. År 1854 var utgifterna för fattigvård mycket höga. Däremot var det positivt att supandet minskade.

Eskilstunas första arbetsinrättning grundades i slutet av 1800-talet. Där fick de fattiga både hjälp och uppfostran. I början av 1900-talet inrättades en sådan även i Balsta, där fanns också sanatorium och sinnessjukhus.

Forskartips från Elin:

- Boken *Doktorn* berättar skriven av Marie-Louise Nanryd. I den finns provinsialläkarnas årsrapporter, som ger en bra bild av folkets hälsotillstånd
- Eskilskällan - Där finns bland annat Fattigvårdsstyrelsens beslut om vilka som fick kontant understöd i hemmet, hyresbidrag och hjälp med att skaffa bostad
- SVARs sökbara databas med frigivna fångar

Birgitta Karlsson

Kloster och Fors församlingars fattighus i kvarteret Vildrosen, hörnet av Nygatan - Kyrkogatan. Bygda 1855 och 1856. Rivna 1960. Foto: Anna-Brita Nilsson, Eskilstuna stadsmuseum

Kullmanska släktträdet

Inledning

Kort efter det att jag börjat med min släktforskning 1998 kom jag i kontakt med fru Olga Dahl i Göteborg (Se Anbudet 4–2007). Förutom att jag fick ta del av hennes stora kunskap om släkten Kullman berättade hon att det på Landsarkivet i Göteborg fanns ett släktträd som utgick från min farfars farfars farfar, Sven Eriksson Kullman. Vi besökte gemensamt landsarkivet för att titta på släktträdet och knyta kontakt med förste arkivarien Per Clemensson. Med hans hjälp fick jag ett flertal fotografier av släktträdet och så småningom också en nästan fullskalig kopia av det. Jag fick också klartecken av Per Clemensson att använda mig av ”trädet” i samband med redovisningen av min egen släktforskning. Jag känner stor tacksamhet över det arbete Olga och Per lagt ner på att hjälpa mig i min strävan att få en fyllig bild av mina anor.

Om släktträdet

I nedanstående text hänvisar siffran efter namnen till släktskapstavlan över familjerna Kullman – Dahl – Malm – Leffler - Kullgren.

Sven Eriksson Kullman (1) hade tillsammans med Maria Hülphers (1731–1787) åtta barn men det var bara hälften av dem, tre döttrar och en son, som kom att få egna barn. De tre döttrarna, **Christina** (2), **Elisabeth** (3) och **Maria Sofia** (4) blev anmodrar till göteborgs-släkterna Dahl, Leffler och Malm och deras bror **Erik Svensson Kullman** (5) utgör basen på kullmansgrenen. Det är dessa fyra personer som tillsammans med sina föräldrar utgör stammen och huvudgrenarna i det Kullmanska släktträdet och huvudgrenarna delar sig sedan 2–3 ggr, så släktträdet omfattar 3–4 generationer.

Vem har då gjort detta släktträd? Svaret finns nederst till vänster på tavlan där det står: ”Stamträd öfver Sven Eric Kullmans ättlingar, upprättadt 1857 af Ulla Kullgren; copieradt, tillökt samt ättlingen Per Johan Fredrik Blidberg vänskapsfullt tillegnat år 1862 af Allvar Kullgren.”

Per Johan Fredrik Blidberg var ett av de elva barnen Blidberg (1820–1895) (Se Anbudet 2–2016).

I Landsarkivets i Göteborg arkivförteckning beskrivs släktträdet som: ”Stamträd över Sven Kullman och hans ättlingar, ritat av Allvar Kull-

gren på grundval av Ulrika Kullgrens forskningar. Rulle på trästav. Deposition av Alf Kullgren, Göteborg”. Arkivnumret är GLA/10078; Arkiv Fru Ulrika Kullgrens, f. Hedrén, släkttabeller mm – GLA/A0093.

Stamträdet återfinns i volym 8 bland släkttabeller mm. Volym 9 beskrivs som: ”Namnregister till Kullmanska släktträdet, utskrivet av Amy Kullgren. Deposition av Alf Kullgren. Ficka”. Detta namnregister har inte gått att hitta på landsarkivet i Göteborg. Jag har ställt förfrågan dit vid några tillfällen men man har inte lyckats hitta det så i praktiken måste det betraktas som försvunnet.

Exakt hur stort originalet är vet jag inte men det är minst 90 x 130 cm som är storleken på den kopia jag har och som angett vara ”nästan fullskalig”. Med reservation för att min-

tre felräkningar kan ha gjorts så finns på trädet 578 ättlingar/löv; 2 Kullman på stammen samt 8 Kullman i basen på de 8 grova grenar och därutöver 85 "blad" på själva kullmansgrenen, 178 på grenen Dahl, 90 på grenen Malm och 215 på grenen Leffler. Härtill kommer noteringar om ingiften men dem har jag inte räknat men uppskattar dem till ca. 100. Antalet namn i trädet blir då ca 700.

Förutom min kopia så har Olga Dahl och en av mina systrar varsin kopia i samma storlek.

En fråga som uppkommer är: "Varför har medlemmar av familjen Kullgren gjort ett stamträd över Sven Kullman och hans ättlingar som tillägnats Per Johan Fredrik Blidberg?" Det enkla svaret torde vara att släkterna Kullman-Blidberg-Kullgren var nära sammanknutna med varandra. **Per Johan Fredrik Blidberg** (12) som tillägnats släkträdet var kusin med **Amalia Sofia Kullman** (14) som var gift med **Carl Alvar Kullgren** (17), son till **Carl Axel Kullgren** (16) och **Ulrika Hedrén** (15).

Släkträdet som är "vänskapsfullt tillegnat... ättingen Per Johan Fredrik Blidberg" år 1862 har även efter det kompletterats med en del information. Som exempel på kan nämnas att på Kullmansgrenen finns noterat flera händelser från början av 1870-talet, bl.a. min farfars fars gifte 1875 med Sigrid Rosander.

Carl August Kullgren

Han var en framstående affärsman men är kanske mest känd som den förste exploitören av den bohuslänska graniten på Malmön. På den första världsutställningen i London 1851 visade han upp en granitkors som prisbelönades. Under vistelsen i London dog han och korset placerades på hans grav. År 1913 hemfördes dock hans kista och korset placerades då på Malmön till minne av "den framsynte grundaren och förste ledaren av Malmöns stenhuggeri".

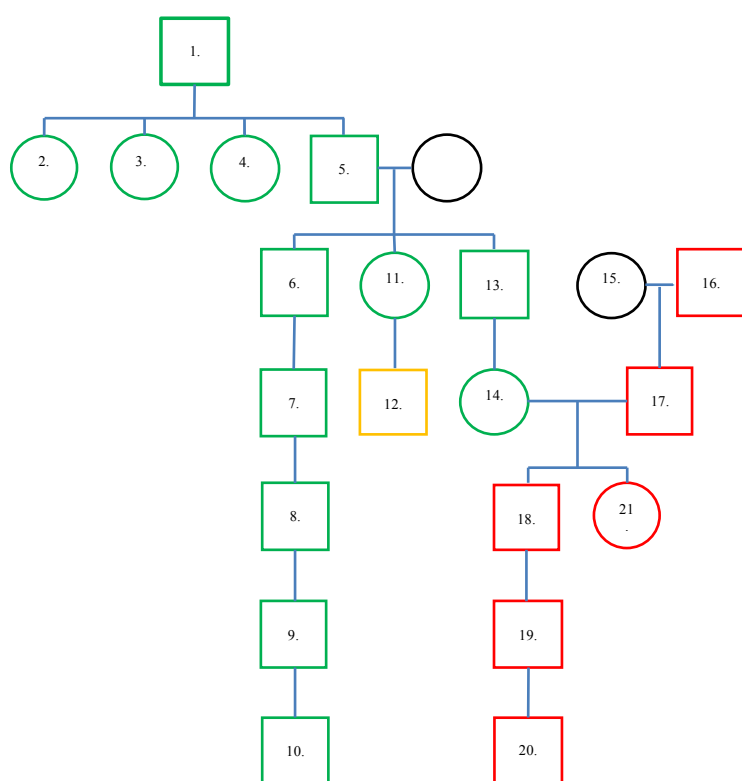
Ulrika Hedrén

Efter makens död övertog hon stenhuggerirörelsen och drev den vidare under namn C A Kullgrens Enka. Hon var också en intresserad av genealogi och är i släktforskar sammanhang mest känd för sitt ofantliga släkträd över ättingarna till prosten Erlandus Gudmundus som hon arbetade med i 20 år och i stort var klart 1868. Erlandus Gudmundus hade i sina två äktenskap 15 barn och släkträdet upptar sammanlagt 7 569 personer.

Ulrika skall 1860 ha blivit blind och bl.a. detta faktum torde förklara hennes familjs medverkan i utarbetandet av det Kullmanska släkträdet.

Sven Kullman

Förenklad schematisk släktskapstavla över familjerna Kullman-Dahl-Malm-Leffler-Kullgren-Blidberg

1. Sven Eriksson Kullman, 1715-1762
2. Christina Kullman, g. Dahl, 1751-1814
3. Elisabeth Kullman, g. Leffler, 1753-1791
4. Maria Sofia Kullman, g. Malm, 1757-1781
5. Erik Svensson Kullman, 1758-1804
6. Johan Peter Kullman, 1795-1869
7. Sven (Svante) Kullman, 1837-1903
8. Sven. C. E. Kullman, 1882-1928
9. Sven H. R. Kullman, 1915-1991
10. Sven Å. Kullman, 1944-
11. Maria Sofia Kullman, g. Blidberg, 1788-1834
12. Per Johan Fredrik Blidberg, 1820-1895
13. Anders Reinhold Kullman, 1797-1860
14. Amalia Sofia Kullman, 1830-1904
15. Ulrika Hedrén, g. Kullgren, 1797-1873
16. Carl August Kullgren, 1793-1851
17. Carl Alvar Kullgren, 1826-1887
18. Ernst Vilgot Kullgren, 1865-1944
19. Alf Birger Kullgren, 1908-1985
20. Jonas Vilgot Kullgren, 1938-
21. Amy Ulrika Sofia Kullgren, 1867-1946

Scanna med din Iphone

Härmed ett litet praktiskt tips till dig som har en modern mobiltelefon med kamera. Tipset har lämnats av Göran Larsson som deltagit i en av mina skrivarcirklar. Du kanske kan ha glädje av detta när du stöter på något intressant dokument./Sven Kullman

Här kommer en liten berättelse om Fotoscanner.

1. Man hittar appen genom att söka i App-store med sökordet Fotoscanner.
2. När du hittat appen så hämtar och installerar man den (kostar inget).
3. Nu är det dags att testa:
 - a) Klicka på appen, sikta på bilden med telefonkameran så att bilden hamnar innanför bildramen. Försök att hålla kameran stilla och horisontellt.
 - b) Tryck på avtryckaren och då dyker 4 vita cirklar upp. Förflytta kameran försiktigt så att den tomma ringen kommer över var och en av de vita cirklarna i tur och ordning. Vid varje vit ring görs då en avtryckning utan att du gör något.
 - c) När alla 5 avtryckningarna gjorts arbetar kameran

5 - 10 sek och så dyker en liten cirkel upp med delar av bilden - tryck på den cirkeln.

d) Du får då upp hela bilden och får tre val: Rotera, radera och justera hörn. Tryckt på Justera hörn!

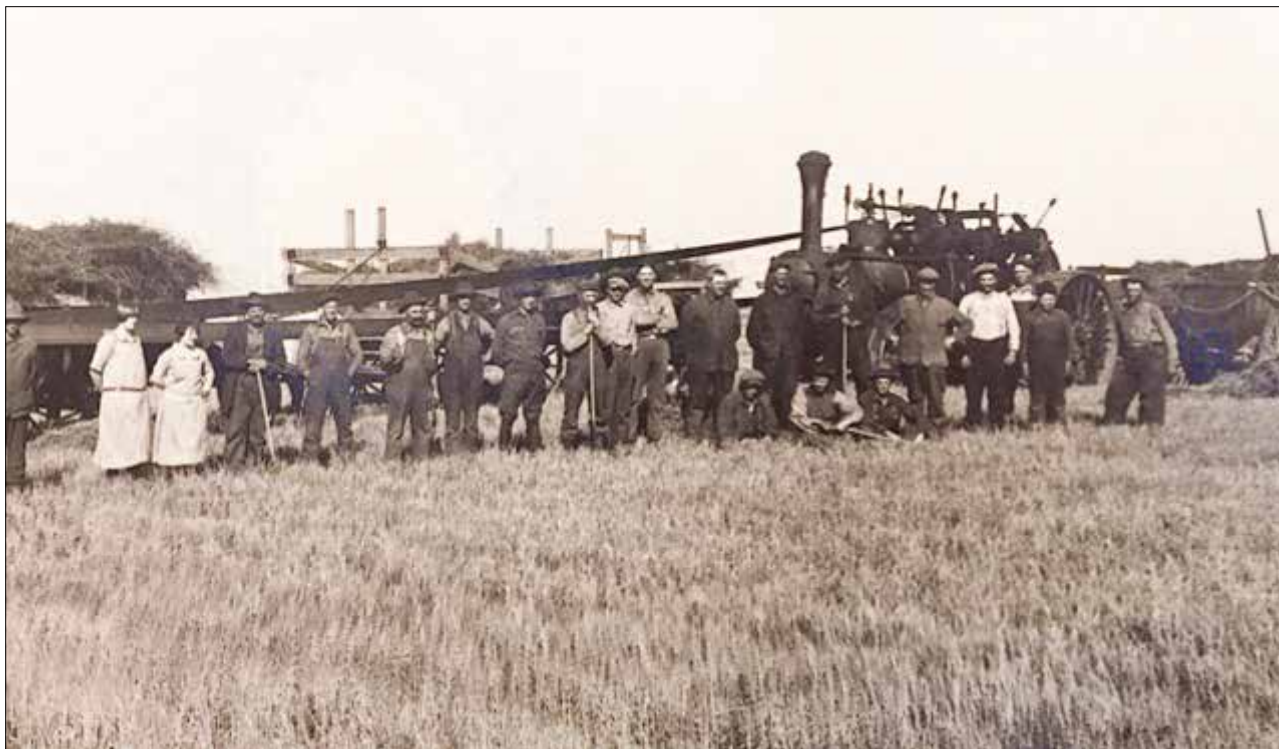
e) Nu dyker det upp en vit fyrkant med små ringar i varje hörn. Genom att trycka på en ring i taget kan du finjustera hörnen och beskära bilden om du önskar det. Det kan vara lite pilligt i början men träning ger färdighet.

f) När du är nöjd med hörn och beskärning trycker du på Klar och sedan på den lilla pilen och sist "Spara alla" i blå rutan som kommit fram

g) Om du är färdig går du till kamerarullen och kan sedan importera bilden/bilderna till din dator. Vill du scanna fler bilder tryck på "Scanna fler foton"

Här nedan bifogar jag en bild som jag scannats med denna app.

Göran Larsson

En pipnörd – ett ovanligt nätfynd

För några år sedan satt jag och sökte på Internet. Som sökord använde jag olika familjenamn i min släkt.

Jag fick bl.a. en träff som ledde till Göteborgs stadsmuseum¹ där jag hittade ett tidigt porträtt av min farfars farfar – av familjen i allmänhet kallad prosten - utfört i svartkrita. Jag hittade också att museet hade en stor samling av sjöskumspipor som tillhört prostens syster-son tillika svärson Axel Blidberg (1833-1915). Det rörde sig om över ett hundra pipor. Fyndet förbryllade mig initialt men föll mer eller mindre i glömska.

Pipfyndet aktualiserades när jag skrev om de elva barnen Blidberg (Se Anbudet 2-2016). Axel var nämligen yngst av de elva omyn-diga barnen som pga. koleran blivit föräldralösa 1834. När jag granskade fotografier av Axel i familjealbumet märkte jag att det på hans urkedja som hängde i en båge över västen fanns något berlockliknande. Då jag zoomade in kedjan såg jag att det rörde sig om små pipor. Det hade jag inte noterat tidigare. Han måste ha varit en idog samlare av sjöskumspipor, eller med ett modernt uttryck – en pipnörd!

Det här fyndet fick mig att via Internet på nytt söka i Göteborgs Stadsmuseums samlingar och fann då att det utöver

alla sjöskumspiporna också fanns en urkedja som tillhört Axel. Kunde det möjligen vara samma urkedja som på mitt

Axel Blidberg fotograferad 1902

fotografi? Jag lät frågan gå vidare till museet och i svaret jag snabbt fick medföljde en bild av kedjan med miniatyrpiporna. Den var – enligt donationsbrevet - en ”gåva av framlidne stationsinspektör Axel Blidbergs stärbhus”.

Mina vidare efterforskningar visade att pipsamlingen donerats till Göteborgs Stadsmuseum av bankdirektören Mannheimer i Göteborg. I bouppteckningen 1910-08-08 efter Axels hustru, Anna Eleonora Blidberg född Kullman, noterades: ”I Kaptens² rum; 1 parti pipor (150 st.), 2 tob. Skrin, 5 piphyllor, 2 bord, 4 jettonglådor.³” Detta värderades sammanlagt till 400 kr som i 2015 års penningvärde motsvarade 20 838 kr. Räknat i löneindex motsvarade det 198 451 kronor.

Axel var som sagt änkekman sedan några år då han 1915-01-06 själv ”...i en ålder af 81 år, 9 mån, 16 dagar till den eviga hvilan stilla och

1 **Carlotta**, Göteborgs stadsmuseums arkiv- och föremålsdatabas. Tillgänglig [online]:< <http://62.88.129.39/carlotta/>>

2 Axel Blidberg var sjökaptan innan han blev stationsinspektör.

3 Jetong torde i det här sammanhanget förstås som medalj. På fotografi bär Axel på sin 80-årsdag 1 medalj.

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med nya adressen på baksidan till:
ESSF, Dambergsgatan 1, 633 41 Eskilstuna

fridfullt insomnade i Mariefreds kyrka, medan klockorna ringde samman till Trettondagens högmässa, ...". I bouppteckningen efter honom återfinns bara 1 jetongläda jämfört med vad som fanns i bouppteckningen efter hustrun. Axel Blidberg har sannolikt någon gång efter hustruns död salt sin pipsamling till bankdirektören Mannheimer som senare donerade den till Göteborgs stadsmuseum och urkedjan donerades till museet av Axels sterbhus som bestod av hans döttrar, änkefru Maria Charlotta Pettersson och ogifta Eva Martina Nicolina Blidberg.

Vad har då detta gett mig som släktforskare? Det initialt ganska planlösa sökandet på Internet har gett mig massor. Dels har min bild av Axel Blidberg som en ganska mysig

man förstärkts av att han framträtt som pipsamlare. Dels har jag funnit att det i Göteborg stadsmuseums samlingar utöver en del prylar finns tavlor, fotoalbum, ritningar av hus, mm. som kan kopplas till min släkt. Dessa fynd resulterade i att jag våren 2016 för ättlingar till Axel arrangerade ett besök på Göteborgs stadsmuseum där man efter mina önskemål hade plockat fram en lång rad "släktfynd". Fotografiet ovan på urkedjan togs då av dottern till en av mina bryllingar.

Sven Kullman

Museets föremålsnotering anger att urkedjan är 33,3 cm, i silver med 6 vidhängande små tobakspipor.av försilvrad metall, piporna av sjöskum, pärlemor, trä- och mässing. Foto: Christina Abrahamsson, 2016-05-18

Medlemskortet för 2017

Gäller även för familjemedlem

Klipp ut efter den röda, streckade linjen!